

Kopja Informali ta' Sentenza

MALTA

**QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA**

**ONOR. IMHALLEF
PACE RAYMOND C.**

Seduta ta' 30 ta' Ottubru, 2002

Citazzjoni Numru. 1846/2000/1

Rodianne Graham

VS

Maria Concetta Zammit li b'digriet ta' din il-Qorti datat 20 ta' Ottubru 2000 giet nominata sabiex tipprezenta lill-assenti Taha Mohammed Shafik Hussein, wara li b'nota tal-20 ta' Settembru 2000 assumiet il-bandu ghan-nom tal-istess assenti, u bl-istess Digriet I-kuraturi deputati gew estromessi mill-atti tal-kawza.

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-partijiet izzewgu fit-23 ta' Settembru 1996 skond certifikat taz-zwieg anness bhala Dok. "A".

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi l-kunsens tal-attrici ghal dan iz-zwieg kien vizzjat u ma kienx hieles peress li ttiehed bi presssioni socjali, familjari u biza'.

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha u / jew b'anomalija psikologika serja illi ghamlitha mpossibbli ghall-partijiet illi jaqdu l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi l-kunsens tal-attrici ghal dan iz-zwieg inkiseb b'qerq dwar il-kwalitajiet tal-konvenut illi gew mohbija lill-attrici li mix-xorta taghhom fixklu serjament il-hajja konjugali bejn il-partijiet.

Illi l-kunsens tal-attrici ghal dan iz-zwieg inkiseb u gie marbut ma kundizzjoni li tirreferi ghall-futur.

Illi l-kunsens tal-partijiet inkiseb bl-esklussjoni pozittiva taz-zwieg innifsu kif ukoll tal-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, kif ukoll tad-dritt tal-att taz-zwieg.

Illi ghalhekk l-istess attrici talbet sabiex il-konvenut jghid ghaliex din il-Qorti m'ghandiex:

(1) Tiddeciedi u tiddikjara illi z-zwieg bejn il-partijiet tat-23 ta' Settembru 1996 huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi.

Bl-ispejjez, kontra l-konvenut ingunt ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 u 5 tal-process;

Rat il-procedura ghan-nom tal-kuraturi deputati.

Rat in-nota ta' Maria Concetta Zammit tal-20 ta' Settembru 2000 fejn l-istess assumiet li tipprezenta lill-assenti konvenut f'din il-kawza.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-Digriet ta' din il-Qorti datat 20 ta' Ottubru 2000.

Rat li l-istess Maria Concetta Zammit giet debitament notifikata, izda baqghet ma pprezentat ebda nota tal-eccezzjonijiet u ghalhekk il-konvenuta baqghet kontumaci.

Rat il-verbali tas-seduti tad-19 ta' Settembru 2001, 10 ta' Dicembru 2001 u 5 ta' Frar 2002 quddiem din il-Qorti diversament presjeduta.

Rat in-nota tal-attrici tas-16 ta' Jannar 2002 u l-affidavit taghha stess hemm prezentat.

Rat il-verbali tas-seduti tas-17 ta' April 2002, tat-30 ta' Mejju 2002, u tas-26 ta' Gunju 2002 fejn l-kawza thalliet ghat-30 ta' Ottubru 2002.

Rat in-nota attrici tat-23 ta' Lulju 2002 fejn informat lill-Qorti li kkonkludiet il-provi taghha u talbet lill-Qorti biex tghaddi ghas-sentenza.

Rat id-digriet sussegwenti tal-Qorti tal-21 ta' Awissu 2002 fejn laqghet it-talba attrici u halliet il-kawza ghas-sentenza ghat-30 t'Ottubru 2002.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(A) PROVI ATTRICI.

Illi l-attrici qed titlob li z-zwieg taghha tat-3 ta' Settembru 1996 jigi ddikjarat null u bla effett *stante* li qed issostni li l-kunsens taghha ghal dan iz-zwieg kien vizzjat u ma kienx hieles peress li ttiehed bi pressjoni socjali, familjari u biza'; li l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha u / jew b'anomalija psikologika serja illi ghamlitha mpossibbli ghall-partijiet illi jaqdu l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg; li l-kunsens taghha ghal dan iz-zwieg inkiseb b'qerq dwar il-kwalitajiet tal-konvenut illi gew mohbija lilha li mix-xorta taghhom fixklu serjament il-hajja konjugali bejn il-partijiet; u li l-kunsens taghha ghal dan iz-zwieg inkiseb u gie marbut ma' kundizzjoni li tirreferi ghall-futur; u li fl-ahharnett il-kunsens tal-partijiet inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu kif ukoll tal-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, kif ukoll tad-dritt tal-att taz-zwieg.

(B) PROVI PRODOTTI.

Illi fl-affidavit taghhha l-istess attrici sostniet li hija trabbiet minn missierha flimkien ma hutha sakemm miet meta hija kellha hdax-il sena. Ommha kienet telqet mid-dar meta l-attrici kellha erba' (4) snin, u kienet tghix ma' ohtha Connie Zammit, zewgha w uliedha, u kienet torqod f'sodda fis-salott.

Illi f'dak iz-zmien li hija ltaqghet mal-konvenut hija kienet tqila minn persuna ohra, u ohtha laqqghatha mal-konvenut Taha Mohammed Shafih Hussein. Ftehm li jizzewgu sabiex huwa jkun jista' jakkwista c-cittadinanza Maltija fil-waqt li hija kienet konvinta li ser takkwista l-liberta taghha', u sabiex taghmel dan il-konvenut kellu jtiha Lm1,000, Lm500 qabel iz-zwieg, u Lm500 wara z-zwieg.

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi fil-fatt wara hmistax huma applikaw ghaz-zwieg ir-registru pubbliku, u matul is-sitt gimghat tat-tnidijiet qatt ma regghu ltaqghu.

Illi dak in-nhar li kellu jsir iz-zwieg, ommha giet maghha sabiex tiffirma l-karti *stante* li kienet ghadha taht l-eta'. Wara z-zwieg il-konvenut kien taha Lm500 kif kien ftiehem, izda l-Lm500 l-ohra ma kienx ghaddiehomlha peress li ma kenitx iffirmit ebda karti ghac-cittadinanza. Hadet il-flus ghaliex kellha bzonnhom, anke ghaliex kienet tqila ghalkemm it-tarbija mietet wara ftit xhur.

Illi l-partijiet qatt ma ghexu flimkien tant li hija baqghet tghix ma' ohta kif ghadha tghix sa illum, u l-konvenuta qatt ma kellha konnessjoni mieghu u qatt ma ratu izjed.

(C) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti ma hemm l-ebda dubju li dan iz-zwieg sehh ghaliex l-attrici kienet tinsab fis-sitwazzjoni miskina li kienet fiha, tqila minn persuna li mid-dehra abbandunata, tghix ma ohtha, ta' eta` zghira hafna, u ghaliex kellha bzonn il-flus tant li accettat li tizzewweg ghaliex l-istess konvenut kien wieghdha elf lira Maltija jekk tizzewgu, bl-iskop uniku *da parte* tieghu li jakkwista c-cittadinanza Maltija. Fil-fatt apparti dan l-inkontru, u iehor ghall-applikazzjoni taz-zwieg, u l-ahhar wiehed biex izzewgu, fejn il-konvenut assenti kien taha Lm500, l-partijiet qatt ma kellhom ebda relazzjoni ma' xulxin ta' kwalunkwe natura u allura ma hemmx dubju li dan kien zwieg tal-isem biss ghaliex lanqas biss gie kkunsmat.

Illi fil-fatt jirrizulta li dan ma kien zwieg xejn u kien ghal kollox simulat, tant li l-kontendenti qatt ma kellhom ebda relazzjoni kwalunkwe flimkien ta' ebda natura kwalunkwe, tant li qatt ma ghixu flimkien taht l-istess saqaf u wkoll l-istess zwieg qatt ma kien addirittura kkunsmat bejniethom.

Illi jidher li l-attrici ibbazat it-talba taghha fuq diversi ragunijiet, wahda minnhom abbazi tal-**artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255** li jipprovdi li:-

“jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew bil-biza”

Illi dwar l-**artikolu 19(1) (a) tal-Kap 255** din il-Qorti kif presjeduta fis-sentenzi “**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg**” (Cit. Nru. 1564/97/RCP deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u “**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**” (Cit. Nru. 1019/98/RCP deciza fid-9 ta' Marzu, 2000) diga` kellha okkazjoni tistudja dan is-sub-artikolu ghal dak l-aktar li jirrigwarda biza' u ghalhekk din il-Qorti taghmel riferenza ghall-istess sentenzi u ghall-principji hemm enuncjati.

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi kif inghad fil-kaz “**Carmelo sive Charles Saliba vs Mary Saliba**” (P.A. (VDG) deciza fl-14 ta' Awissu, 1995):-

“... .. biex pressjoni ndipendentement minn konsiderazzjonijiet ohra, tista` tinvalida l-kunsens matrimonjali, din il-pressjoni trid tammonta ghal vjolenza morali jew biza' esterna ta' natura irrezistibbli, cjoe` trid tkun pressjoni li ddeterminat kompletament l-ghoti ta' dak il-kunsens.”

Illi *inoltre* fis-sentenza “**Anna Magro apparentement mizzewga lil Victor Rizzo vs Victor Rizzo**” (P.A. (SBC) deciza fit-13 ta' Marzu 1984) saret espozizzjoni tal-kuncett ta' vjolenza u biza' f'din il-materja. L-espert f'dik il-kawza jsostni li sabiex vjolenza morali twassal ghal effett li jinvalida:

“trid tkun (i) ingusta, (ii) gravi, u (iii) determinanti.”

Illi wkoll, fil-kaz “**Anthony Gatt vs Doreen Gatt**” (P.A. (F.D.) deciza fil-25 ta' Gunju, 1993), l-espert tal-Qorti fisser li:

“... il-vjolenza morali trid tkun ta' natura tali li tkun invincibbli u ma taghti ebda possibilita` lil min ikun li jjsfuggi minnha.”

Illi l-biza` tista` tkun ukoll “*reverenzjali*” bhal per ezempju l-biza` lejn genitur jew superjur. Fil-kaz “**Shirley Anne mart Abdul Fatah xebba Perry vs Dr. A. Mifsud et**” (P.A. - 22 ta' Novembru, 1982,) il-Qorti spjegat:-

“Il-biza` ta' nies li huma superjuri jew il-genituri tista' f'certi kazi tkun tali li taffetwa l-kunsens. B'dan mhux qed jigi ntiz, biza` fis-sens ta' suggizzjoni esagerata, imma trid tkun gravissima u ta' certa entita`. L-indinjazzjoni tal-genituri kbira kemm tkun kbira ma ghandhiex tigi konsiderata bhala gravi. Il-biza` li wiehed jitkecca mid-dar jew li jitlef xi wirt, jew li jsfri xi danni finanzjarji mhux bizzejjed. Izda jekk ikun hemm theddid, glied spiss, u

Kopja Informali ta' Sentenza

minacci serji u gravi, dawn jistghu jaffetwaw il-persuni b'biza` li taqa` taht l-artikolu 19 (a)."

Illi pero' mill-provi prodotti ma ingabhet ebda prova dwar fejn kienet din il-biza', u certament li mill-provi prodotti vjolenza fizika u / jew morali ma kienx hemm, u ghalhekk fuq din il-bazi t-talba attrici qed tigi michuda.

Illi l-attrici tissottometti illi z-zwieg bejna u bejn il-konvenut ghandu jigi dikjarat null *inter alia* abbazi ta' l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 li jghid:

"(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza "**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg**" (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza "**Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porella Flores et noe**" (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring"

(Viladrich, P.J., “Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated.” (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma *“the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics”* (Viladrich, P.J., op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza **“Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia”** (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:

*“Kwantu ghad-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju – **Art. 19 (1) (d)** – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (**“Isabelle Zarb vs Stephen Attard”** – P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix ghalhekk kwistjoni ta' inkompatibilta' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar “anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg”. Il-Qorti tosserva li l-ligi taghna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun*

taghmilha mpossibbli mhux sempliciment difficili, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom”.

Illi ghalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (**“Nicholas Agius vs Rita Agius gia Caruana”** – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju, 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *“discretio iudicii”* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

“Il matrimonio, in quanto patto ossia “foedus” richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi una “servitus” per tutta la vita” (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gja` nghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *“non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo` compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una coscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena”* (**Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski” – Pompedda – Zagglia,**

“Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico”
(Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **“Alessandra sive Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo”** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu **(d)** imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *“fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux sempliciment nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju”* (ara, **“Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri”**, P.A., 10 ta' Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid *“Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju (“Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt”, P.A., 15 ta' April 1996)”*.

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19(1)(d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku / psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, **“Jacqueline Cousin vs Bernard Simler”**, P.A., 3 ta' Gunju 1998; **“Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar”**, P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u **“Carmelo Grima vs Mary Andrews”**, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

“La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita` di giudizio e la maturita` affettiva La maturita` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita` affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi` una mancanza di consenso libero (immaturita` affettiva) e ponderato (immaturita` di giudizio)” (Bersini, F., “Il Diritto Canonico Matrimoniale.” (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

“Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e` ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e irrescindibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente

uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettuale e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovra` ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio” (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli, u dan kif gja` gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

“... .. se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettivita` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei riguardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole” (Pompedda, M.F., “Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento.” (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku **{Can. 1095 (3)}** tirrikjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibilita` li wiehed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibilita` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` *“di intendere e/o di volere”*. *“L' incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale”*, jghid il-**Bersini**, *“rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso”* (op. cit., p. 99).

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma “the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics” (Viladrich, P.J., op. cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi “**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee’ Sultana**” (P.A. (VDG) 17 ta’ Novembru 2000 u “**Anna Galea vs John Walsh**”, (P.A. (VDG) tat-30 ta’ Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f’dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` taghhom sabiex tigi stabbilita bejniethom “*the community of life and love*”.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti taghmel riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet “**Nathalie O’Toole vs Patrick O’Toole**” (P.A. (N.A.) 25 ta’ Marzu 2002) fejn inghad li:-

“l-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess giurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-iktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoé' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad esklużjoni ta' kollox u kulhadd. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konozzenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu.”

Illi kif inghad fis-sentenza “**Al Chahid vs Mary Spiteri**” (P.A. (RCP) 5 ta’ Gunju 2002) *inoltre* l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi “**Maria Rita Calleja Vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri**” (P.A. (RCP) 17 ta’ Frar 2000); “**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**” (P.A. (RCP) 9 ta’ Marzu 2000); “**Ousama**

Sadallah vs Doris Tanti” (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **“Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**” (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **“Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**” (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **“Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**” (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **“Albert Grech vs Josette Grech**” (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **“Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**” (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **“Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**” (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**Artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:-

“art.19 (1) (f) *“jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg”.*

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **“Nicolai Balzan vs Simone Cremona**” minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u **“Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**” (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **“Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe**” (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

“Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex necessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu immedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens”.

Illi tal-istess portata hija s-sentenza **“Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**” (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **“Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine**” (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **“Carmen El Shimi gja` Tanti vs Ibrahim Mohamed**

Mohamed Ibrahim El Shimi” (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **“Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim**” (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **“Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli**” (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u **“Albert Grech vs Josette Grech**” (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

Illi dwar dawn l-elementi jirrizulta mill-provi prodotti li fl-ewwel lok l-partijiet f'dak l-istadju tal-hajja taghhom qatt ma kellhom id-diskrezzjoni necessarja sabiex jifhmu l-kuncett ta' hajja mizzewga u d-dmirijiet naxxenti minnha *stante* li l-attrici kienet f'sitwazzjoni tabilhaqq miskinna, li qed tghix ma' ohtha, tqila minn persuna li qata' kull kuntatt maghha, ta' eta' ta' 16-il sena cirka, bla xoghol, u mhajra biex tizzewweg lill-konvenut sabiex hija jkollha elf lira Maltija (Lm1,000) u skond hija b'hekk kienet ser takkwista l-liberta' taghha, u ghalhekk jidher palez li l-attrici dahlet fiz-zwieg biss billi segwiet ir-rit civili, izda mankanti minn kull element ta' volonta', wisq inqas b'sens ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga.

Illi min-naha l-ohra l-konvenut kellu f'mohhu haga wahda biss u cjoe' li juza lill-attrici sabiex jakkwista stat ta' mizzewweg lill-Maltija u b'hekk ikun jista' jkollu d-dritt ta' moviment hawn Malta u jibqa' jghix Malta bla ma kien lanqas jaf lill-attrici. Kull diskrezzjoni ta' gudizzju fuq kull element taz-zwieg, anke l-aktar wiehed minimu ta' konvivenza almenu apparenti kien ghalhekk ghal kollox nieqes mill-istess konvenut.

Illi certament li mill-provi kollha prodotti mill-attrici, jidher li l-konvenut kellu l-kunsens tieghu vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga u d-drittijiet u dmirijiet naxxenti mill-istess, u l-kunsens tieghu kien ukoll difettuz *stante* li eskluda pozittivament elementi essenzjali mill-istess zwieg sa mill-bidu tieghu, ghaliex qatt ma kellu l-intenzjoni li jghix ma' martu izda biss li juzaha sabiex jkun jista' jghix hawn Malta, u fil-fatt jista' jinghad li tul il-hajja mizzewga l-istess kontendenti qatt ma ghexu flimkien u lanqas qatt kellhom xi forma ta' relazzjoni flimkien, hlief ftehim biex l-attrici tizzewgu ghas-somma ta' Lm1,000.

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi min-naha l-ohra l-unika raguni ghaliex l-attrici zzewget lill-konvenut kienet biss sforz id-disperazzjoni tas-sitwazzjoni taghha, u ghaliex kellha bzonn il-flus, u f'dan il-pass ma kenitx mghejjuna minn ohtha li dahhilitiha f'mohhha din il-mossa.

Illi huwa sintomatiku li wiehed jirreferi ghas-sentenzi “**Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim**” (P.A. (N.A.) 31 ta' Mejju 2000) u “**Carmen El Shimi gja` Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi**” (P.A. (N.A.) 20 ta' Gunju 2000) u “**Marica Bouchhioua vs Farhat Ben Mohammed Bouchhioua**” (P.A. (RCP) l-1 ta' Ottubru 2002) fejn inghad li fiz-zwieg ta' konvenjenza illi l-iskop uniku tieghu huwa biss biex il-konvenut jakkwista c-cittadinanza Maltija jew / u d-dritt li joqghod u jirrisjedi hawn Malta, dak il-kunsens ikun simulat peress li eskluda pozittivament iz-zwieg innifsu.

Illi ghalhekk jirrizulta li l-istess zwieg ghandu jigi dikjarat null abbazi wkoll tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255**.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi fil-kontumacja tal-konvenut, kif debitament rapprezentat, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:

(1) Tiddeciedi u tiddikjara illi z-zwieg bejn il-partijiet tat-23 ta' Settembru 1996 huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi u dan *ai termini* tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**.

Bl-ispejjez, kontra l-konvenut.

Moqrija.

Onor. Imhalef Raymond C. Pace LL.D.
30 ta' Ottubru 2002

Kopja Informali ta' Sentenza

Mario Debono
Deputat Registratur
30 ta' Ottubru 2002